

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

Виткалов С. В.,

кандидат мистецтвознавства, доцент
кафедри культурології і музеєзнавства,
Рівненський державний гуманітарний університет
(Україна, Рівне), sergiy_vsv@ukr.net

Виткалов В. Г.,

кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри культурології і музеєзнавства,
Рівненський державний гуманітарний університет
(Україна, Рівне), sergiy_vsv@ukr.net

Науковий підсумок року:**XIII міжнародна науково-практична конференція
«Євроінтеграційні процеси в сучасній Україні:
проблеми та перспективи розвитку» в м. Рівне**

16–17 листопада 2017 року в Рівненському державному гуманітарному університеті відбувся черговий міжнародний науковий захід – XIII міжнародна науково-практична конференція зазначеної вище тематики. Його особливістю стало те, що до складу співorganizatorів, окрім традиційних уже МОНУ та управлінських структур Рівненської обласної державної адміністрації, увійшли Інститут культурології Національної академії мистецтв України і Поморська академія м. Слупськ (Польща), що надала йому відповідного статусу. Це знайшло свій вияв і у підготовці наступних наукових збірників, адже між РДГУ в особі зазначеної кафедри та Інститутом культурології НАМУ укладено угоду, затверджену Міністерством юстиції України, про спільну наукову діяльність.

Заявки подали 490 осіб із 107 різнопрофільних наукових і освітніх структур, у т.ч. 65 ВНЗ різних рівнів акредитації, 34 з яких мають статус національних, а також наукових установ системи НАНУ та її галузевих академій, значної кількості спеціалізованих художніх закладів (шкіл–десятирічок), національних історико-культурних, історико-меморіальних заповідників тощо. Серед учасників – 5 представників Китайської Народної республіки, 4 – ВНЗ Польщі, 1 – Білорусії, декілька з Російської Федерації. Якісний склад заходу достатньо високий: науковий ступінь і вчені звання має 123 особи (48 – докторів наук, професорів), 8 – докторантів; серед заявлених 83 аспіранти та пошукувачі наукових ступенів, 48 магістрантів. Це значно перевищує якісні показники учасників минулорічного наукового заходу. Брали участь у конференції і 78 студентів різних ВНЗ України.

Цілком прогнозованим став той факт, що секція «Євроінтеграційні процеси: проблеми та перспективи розвитку» стала однією з найпотужніших як за науковим статусом, так і проблематикою, взятою для обговорення, що засвідчує той факт, що питання євро інтеграційних контактів країни залишаються й надалі актуальними для української спільноти. При чому переконливим є

те, що чим ближче до кордону з Європою знаходиться ВНЗ, тим більше учасників із цього закладу порушують акцентовану проблематику.

Ще однією характерною рисою виокремимо те, що питання духовності, культурного розвитку стає, як свідчить Програма конференції, предметом дослідження і в спеціалізованих закладах не культурологічного спрямування: технічних та лісотехнічних університетах, навчально-реабілітаційній академії, гірничо-металургійній академії (Польща), Інституте приборостроєння (РФ) та ін. Та й 13 ЗОШ різних типів, представники яких взяли участь в обговоренні заявленої проблематики, також є свідченням намагання сучасної школи, у т.ч. і її спеціалізованої ланки, знайти свої точки дотику з мережею ВНЗ, узгодити спільний план дій у гуманітарній сфері. До речі, секція II. «Вітчизняний культурно-освітній простір та його методологічне й методичне забезпечення» за кількістю учасників стала однією з найбільших, що засвідчує сталий інтерес до проблем реформування сучасної освіти.

Проведення заходу було організовано не лише у межах аудиторій університету, але й, виходячи з напряму наукового пошуку, в найбільш оригінальних центрах концентрації культурної спадщини – залах Волинської ікони, де, серед іншого, зберігається одна з найстаріших ікон Волині – Дорогобужька Богоматір (XIII ст.) обласного краєзнавчого музею та галереї європейського живопису «Євро-Арт», у фондах якої наявні потужні колекції західноєвропейського (Г. Дж. Пауелс (56 картин), С. Далі, М. Трейбоша, А. Рігера, Е. Ерба, Дж. Бастіана та ін.), закарпатського живопису (А. Коцки, Ф. Манайла, Й. Бокшая, А. Ерделі), знакові твори радянської доби В. Зарецького, М. Глуценка та сучасних майстрів образотворення – В. Цветкова, Ю. Патики, Ю. Ямаша тощо. А це, у свою чергу, надало можливість учасниками певною мірою долучитися й до місцевого культурного потенціалу, розширити уяву про потенціал регіональної культурної практики.

Головним підсумком проведеної конференції стало те, що захід певною мірою дав змогу побачити чим живе наукова спільнота, яка проблематика є пріоритетним напрямом її наукової самореалізації, що очікує українська гуманітарна інтелігенція в результаті проведення подібних кроків тощо.

На підставі проведеного і обговореного можна значно скоригувати власний рух і систему самоорганізації як педагогічного колективу, так і студентської наукової діяльності. Одним словом, організація таких та їм подібних заходів є важливою стимулюючою складовою в системі сучасної організації наукової діяльності загалом. А участь у наших заходах представників іноземних ВНЗ – це ще й нагода порівняти напрями та методики, а також власну проблематику у світовому культурному контексті. Адже декілька річна участь у наших міжнародних

наукових заходах, приміром, представників львівської наукової музичної україністики дає змогу, з одного боку, ствердитися сформованому там новому напрямку наукового пошуку – музичній антропології і активно залучати до цього процесу групу науковців із Китайської народної республіки, а з іншого – стимулює і українську спільноту до пошуку власних шляхів навчально-наукової діяльності. Адже «подвійний диплом» сьогодні – це не лише декларація, а цілком реальна перспектива міжкультурної діяльності у світовому культурному просторі для усіх ВНЗ України.

Робота конференції відбулася у наступних секціях:

I. «Євроінтеграційні процеси: проблеми та перспективи розвитку» (РДГУ)

II. «Вітчизняний культурно-освітній простір та його методологічне й методичне забезпечення» (РДГУ)

III. «Регіональна культурно-мистецька проблематика як предмет наукового дослідження» (КЗ «Рівненський обласний краєзнавчий музей»)

IV. «Теоретико-прикладні питання вітчизняного культурно-мистецького простору» (галерея європейського живопису «Євро-Арт»)

V. «Культурно-мистецькі проблеми України крізь призму досліджень молодих науковців» (РДГУ).

Vitkalov S. V., candidate of art history, associate professor of the Department of Cultural Studies and Museology of Rivne State Humanitarian University (Ukraine, Rivne), sergiy_vsv@ukr.net

Vitkalov V. G., candidate of pedagogical sciences, professor, head of the Department of Culturology and Museology of Rivne State Humanitarian University (Ukraine, Rivne), sergiy_vsv@ukr.net

Scientific outcome of the year: the XIII international scientific-practical conference «European integration processes in modern Ukraine: problems and prospects of development» in the city of Rivne

Крюков В.,

доктор історичних наук, професор кафедри
всесвітньої історії та міжнародних відносин,
Луганський національний університет ім. Тараса
Шевченка МОН України (Україна, Старобільськ),
gileya.org.ua@gmail.com

**РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ: ФЕРГАД ТУРАНЛІ
«КОЗАЦЬКА ДОБА ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В ОСМАНСЬКО-
ТУРЕЦЬКИХ ПИСЕМНИХ ДЖЕРЕЛАХ (ДРУГА ПОЛОВИНА
XVI – ПЕРША ЧВЕРТЬ XVIII СТОЛІТТЯ)»**

Змістовно-проблемне коло монографії Фергада Туранлі «Козацька доба історії України в османсько-турецьких писемних джерелах (друга половина XVI – перша чверть XVIII століття)» охоплює знакові для історії України події національно-визвольної боротьби українців проти національного гноблення з боку Речі Посполитої, до якої були залучені інтереси провідних у міжнародній політиці країн того часу, а саме Османської імперії, Кримського ханства та Московського царства. Не зважаючи на те, що дана проблематика є загальновідомою в історичній науці, інтерес до неї тільки посилюється. Монографія Ф. Туранлі висвітлює

цю доленосну в історії України подію з позицій однієї із наймогутніших держав того часу – Османської імперії, яка була її безпосередньою учасницею. Дійсно, дослідження Ф. Туранлі базується на комплексному джерелознавчому опрацюванні майже усієї сукупності османсько-турецьких писемних документів, які містять у собі інформацію про козацько-гетьманську Україну другої половини XVI – першої чверті XVIII ст. Вагомість цього факту визначається велетенською дослідницько-пошуковою роботою щодо виявлення, відбору, систематизації та адекватного перекладу оригінальних арабографічних текстів. Зазначимо, що така дослідницько-пошукова робота здійснена вперше у вітчизняній та світовій орієнталістиці, і вона знаменує собою загальну переорієнтацію вітчизняної тюркології від кількісного накопичення джерельного матеріалу до комплексного критичного аналізу наявної в ньому інформації. Визначення інформаційного потенціалу джерельного матеріалу, наявного в проаналізованих автором писемних документах, надає можливість врахувати в наукових дослідженнях з історії козацько-гетьманської України не лише внутрішні чинники її історичного розвитку, але також і зовнішні аспекти подій та явищ, які відбувалися в Україні впродовж визначеної історичної доби. Адже розгляд цих подій і явищ в системі тогочасних міжнародних відносин у Центральній і Східній Європі та в Причорномор'ї має привернути увагу до розуміння унікальності геополітичного розташування України поряд зі сталими цивілізаційними ознаками країн Заходу і Сходу. Продуктивність такого підходу в дослідницькому пошуку автора цієї наукової праці виявляється у можливості простежити динаміку розвитку окремих історичних явищ у їх просторовому вимірі: адже події визвольної боротьби українців проти гноблення з боку Речі Посполитої неабияк впливали на зовнішню політику не лише такої великої держави, як Висока Порта з її придунайськими та причорноморськими володіннями, але також Московського царства і державного утворення династії Габсбургів.

Наукова праця Ф. Туранлі сприяє усвідомленню унікальності шляху історичного розвитку України як своєрідного історичного феномена, що взаємодіяв одночасно з тюркською мусульманською і європейською християнською цивілізаціями. Завдяки джерелознавчому опрацюванню оригінальних текстів офіційних документів османсько-турецької держави дослідник спромігся визначити нашарування зовнішніх міжцивілізаційних суперечностей стосовно України. Такий науковий здобуток уможливив обґрунтування сутності зовнішньополітичних рушійних чинників, що мали вплив на історичний розвиток української козацько-гетьманської держави. Зокрема, аналіз характеру взаємин між названою державою та Високою Портою виявив сумісність зовнішньополітичних інтересів обох держав у Центральній і Східній Європі та в Причорномор'ї. Отже, для характеристики зазначеної монографії доцільно визначити два аспекти дослідницької позиції: 1. Запровадження цивілізаційного підходу до джерелознавчого опрацювання османсько-турецьких писемних документів другої половини XVI ст. – першої чверті XVIII ст.; 2. Обґрунтування тогочасних подій і явищ, які відбулися